VII. előadás: Web

Halácsy Péter és Varga Dániel

2007. november 15.

Előző óra tartalmából

- Az internetes világhálózat infrastruktúrája réteges
- Fizikai, hálózati, alkalmazási szint a legfontosabb nekünk.
- Ezek tulajdonképpen külön külön megválaszthatóak.
  - Wifi hálózaton, TCP/IP protokollal, levelezel
  - UPC kábeltévéjéről indulva, UDP protokolon, IPTV-t nézel
- Alkalmazási protokollok: DNS, TELNET, FTP, POP3, SMTP, HTTP

HTTP működése

```
$ telnet index.hu 80
Trying 217.20.131.2...
Connected to index.hu.
Escape character is '^]'.
GET / HTTP/1.1
Host:  index.hu
Connection:  Close
```

HTTP működése

```
$ telnet index.hu 80
Trying 217.20.131.2...
Connected to index.hu.
Escape character is '^]'.
GET / HTTP/1.1
Host:  index.hu
Connection:  Close
```

HTTP működése

```
$ telnet index.hu 80
Trying 217.20.131.2...
Connected to index.hu.
Escape character is '^]'.
GET / HTTP/1.1
Host:  index.hu
Connection:  Close
```

HTTP működése

```
$ telnet index.hu 80
Trying 217.20.131.2...
Connected to index.hu.
Escape character is '^]'.
GET / HTTP/1.1
Host:  index.hu
Connection:  Close
```

HTTP válasz

```
HTTP/1.1 200 OK
Date: Thu, 08 Nov 2007 07:48:12 GMT
Server: Apache/2.0.54 (Debian GNU/Linux) mod_fastcgi/2
X-Powered-By: PHP/5.0.5-Debian-0.8~sarge1
Cache-Control: max-age=300
Expires: Thu, 08 Nov 2007 07:53:12 GMT
Connection: close
Transfer-Encoding: chunked
Content-Type: text/html
```

És a HTML file jön itt.

URL

Az egységes erőforrás-azonosító (uniform resource locator, URL) az a címzési mód, ami ahhoz kell, hogy dokumentumokra hivatkozhassunk a neten, ez áll a HTML fájlok hiperlinkjeiben, ez a web alapja. Az URL tipikusan három fő részből áll. Megadja:

- az elérési protokollt (http),
- a kiszolgáló gépet (index.hu)
- a dokumentum kiszolgálón belüli hivatkozási címét (tech/hardver/legh071107)

URL-je van minden oldalnak, képnek, videónak, ami a weben van. Ezt használjuk az `img` `src`-ben, az `a` `href`-ben.

Mi kell ahhoz, hogy weboldalad legyen?

- Kell egy internetre kötött számítógép, webszerverrel
  - Egyetemen mindenkinek lehet, lásd `http://www.hszk.bme.hu/`.
  - Ingyenes tárhelyszolgáltatónál regisztrálsz
  - Internet előfizetéshez sokszor adnak.
  - Tárhely szolgáltatónál bérel helyet.
- el kell készíteni a HTML oldalakat, képeket
  - erre kifejlesztett programokkal,
  - vagy haladó geekek notepaddel
- Fel kell tölteni.

Jövőre kötelező feladat lesz.

Mai óra

- EZT a végén töltjük ki.

Néhány szó még a HTML-ről

Mi tud?

- Formázott szöveget tárolni
  - Különböző stílusú betűket, jeleket.
  - Dobozokat, táblázatokat
  - Felsorolásokat, fejléceket
- Űrlapokat kezelni (textbox, list, button)
- Sokféle média fájlt tud inkludálni: akár másik gépről is
- Hiperlinkeket tartalmazhat: valamire ráböksz egy másik URL-re ugrik

HTML és a képek

- HTML fájl (hipertext markup language) egy szövegfájl, kis formázással
- Nem lehet benne kép beszúrva.
- Csak hivatkozás rá.
  $< imgsrc = "/assets/images/index_logo.gif"/ >$
- Hány HTTP kérés van minimum egy 5 képet tartalmazó HTML oldal betöltésénél?

A hiperlink

A HTML-dokumentumokban hiperlinkek (röviden linkek) lehetnek. A link lehetővé teszi,

- hogy a dokumentum olvasója átugorjon egy másik dokumentumra,
- ...vagy akár egy dokumentum valamelyik kijelölt szakaszára,
- ...majd vissza.
- Leginkább a lexikonok és tudományos cikkek hivatkozásaihoz hasonlít,
- de ahelyett, hogy el kellene mennyi a hivatkozott szövegért a könyvtárba, csak rá kell klikkelni.
- Ez forradalmi változás a szöveg-befogadás módjában, nem véletlenül írták a hiperlinkről lelkendező esszék tucatjait.

World Wide Web

A World Wide Webhez, röviden webhez tehát az kell, hogy

- webszerverek
- a HTTP protokoll segítségével
- HTML formátumú dokumentumokat juttassanak célba,
- amik URL formátumú hiperlinkekkel mutatnak egymásra
- (és esetlegesen más, nem HTML formátumú dokumentumokra).

Web $\neq$ Net

Az eddigiek alapján már világos lehet, de kihangsúlyozzuk: A World Wide Web és az internet nem szinonimák.

- A WWW csak az egyik alkalmazás az interneten használt sok tucatnyi közül. (Levelezés, fájlcsere, stb.)
- Körülbelül 30 évvel az internet és az e-mail után született.
- Persze a WWW a ma legelterjedtebb, a gyakorlatban legfontosabb alkalmazás a neten.

Dinamikus tartalom

- Legprimitívebb esetben a webszerver a HTTP kérésre visszaad egy a merevlemezén előre letárolt HTML formátumú oldalt.
- Ez még ma is előfordul, de ma már sokkal gyakoribb, hogy a webszerver a kérésre válaszul helyben állítja elő a HTML oldalt.
- Egyszerű esetben ilyenkor egy HTML sablont egy adatbázisból tölti fel adatokkal.
- Így napra- vagy akár másodpercre kész adatokat tud szolgáltatni, illetve személyre tudja szabni a szolgáltatást.

Nagyon dinamikus tartalom

Egy modern webalkalmazás úgy működik, hogy a webszerver gépen egy bonyolult program fut, amely teljesen felelős a felhasználók felé küldött weboldalak tartalmáért, és akár összetett számításokat is elvégez a kívánt HTML oldal legyártásához.

iWiW

Ide iwiw példa jön, de reggel karbantartás volt.

Adatbázisok

A számítástechnikában, az információ feldolgozásban nagyon fontos szoftverek az adatbáziskezelők:

- Képzelj el egy excel táblát, ami pár millió sorból áll
- Ebben nagyon gyorsan tudunk keresni és szűrni egy oszlopra
- Egyszerre több táblázatot tudunk összekapcsolni

neptunkód	kurzuskód
wpd3gd	BMEGT431254
ka45x0	BMEGT431254
z8cvg4	BMETT982321

Tipikus dinamikus webalkalmazás ma

- Fogadja a kérést a felhasználótól.
- Ennek megfelelő adatokat kikeresi az adatbázisból.
- Összeállít egy HTML oldalt, amit visszaküld.
- A felhasználó kitölt egy űrlapot, vagy kiválaszt valamit egy listából.
- Ennek megfelelően a szerveren a program valamit módosít az adatbázisban.

Esetpélda: iWiW ismerem, Neptun tárgyfelvétel

egy dinamikus web alkalmazás

Bejegyzések adatai[Tárgy:Bevezetés az informatikába - Kurzus:01]

Jegy típusa: Évközi jegy
Megajánlott
Oktató: Halácsy Péter
Dátum: 2007 Nov / 15

Jegybeírási típus kiválasztása

Jegyek beállítása hallgatónként
Jegyek beállítása csoportosan

Beírandó jegy kiválasztása

Beírandó jegy: ----

Kurzus hallgatói

Neptunkód	Előtag	Vezetéknév	Keresztnév	Bejegyzés típusok	Bejegyzések	Bejegyzés dátuma	Kiválasztás	
BEVMTO		Ankucza	Tamás	Évközi jegy	Jeles	2007. 05. 18.		Egyedi jegybeírás
T2OV77		Bódis	Ádám	Évközi jegy	Jó	2007. 06. 19.		Egyedi jegybeírás
B7LZPB		Bogyai	Nikolett	Évközi jegy	Elégtelen	2007. 06. 28.		Egyedi jegybeírás
KVT9SX		Bohák	András	Évközi jegy	Elégtelen	2007. 06. 28.		Egyedi jegybeírás
CX4MYU		Czerman	Olivér Ferenc	Évközi jegy	Jó	2007. 05. 18.		Egyedi jegybeírás
QWLJMS		Csalóczki	Dávid	Évközi jegy	Elégtelen	2007. 06. 28.		Egyedi jegybeírás
GTP925		Deák	Gergely	Évközi jegy	Jó	2007. 05. 18.		Egyedi jegybeírás
MMPVRI		Do Duy	Toan	Évközi jegy	Elégtelen	2007. 05. 18.		Egyedi jegybeírás
HB693G		Etropolszky	Karen Alice	Évközi jegy	Elégtelen	2007. 06. 28.		Egyedi jegybeírás

Mi az urlben a ? jel.

Az URL-ek néha nagyon hosszúak és ? & jelek vannak a végén.

- Ezek alapesetben az űrlapokba beírt, kiválasztott értékek.
- Vagy bármilyen paraméterek.
- Nem szükséges feltételei.
- `http://www.google.com/search ?client=safari&rls=en&q=tuzoltógép&ie=UTF-8&oe=UTF-8`

Böngésző

Hiába a webszerver, a HTML oldal és az URL, ha nincs, ami a szolgáltatott tartalmat a felhasználó gépén megjelenítse. Ezt a feladatot a böngésző látja el.

A legelterjedtebb böngészőprogramok

- Internet Explorer: A Windows operációs rendszerekhez mellékelt böngésző
- Mozilla Firefox: Népszerű, szinte minden operációs rendszeren működő böngésző
- Safari: A Mac OS X operációs rendszerhez mellékelt böngésző
- Néhány további, felsorolásszerűen, nem megjegyzendők: Opera, Konqueror, Camino, Lynx.

Plugin

A böngésző nem minden médiaformátumot tud megjeleníteni. A böngészőhöz letölthető kis programok, ún. beépülő modulok (plugin) feladata leggyakrabban az, hogy valamilyen formátum megjelenítésére alkalmassá tegyék a böngészőt. Példák ilyenekre: Flash, Quicktime, PDF.

Böngésző kiegészítés

Van egy másik módja is, hogy kis programok módosítsák a böngésző működését. Ezek neve kiegészítés (extension). Ezt a módszert főleg a Mozilla Firefox böngésző alkalmazza. Több ezer hasznos és kevésbé hasznos kiegészítés létezik hozzá, a reklám-letiltótól a folyamatos időjárásjelentésig.

Szabványok

- A HTML egy szabvány, mire mit kell megjeleníteni.
- A böngészőprogramok fejlesztői azonban nem mindig mindent a szabvány szerint csinálnak.
- Éppen a legelterjedtebb, az Internet Explorer tér el a legtöbb helyen a szabványtól.
- Néhány éve még sok olyan szabálytalan weboldal volt, amit csak az Explorer tudott megjeleníteni, ma már szerencsére egyre kevesebb.

Javascript

A Netscape, az első igazán elterjedt böngésző készítői vezették be a Javascript-et, aminek ma már ECMAScript a hivatalos neve. Ez a mi Processing-ünkhöz hasonló programozási nyelv, ami lehetővé teszi, hogy a weboldal programokat futtasson, és ezek megváltoztassák magát a weboldalt is.

Processing emlék

Felidézzük az alábbi Processing programunkat, amely kamatos kamatot számol:

```
float penzem = 10000;
int ev = 0;

while (penzem<100000) {
  penzem = penzem * 1.2;
  ev = ev + 1;
  println( "Ev: "+ev+"   P\unhbox \voidb@x \bgroup \let
}
println( "Vegul ennyi ev kellett: "+ev );
```

Javascript

Hogy néz ki pontosan ugyanez a program Javascript nyelven megírva?

```
penzem = 10000;
ev = 0;

while (penzem<100000) {
  penzem = penzem * 1.2;
  ev = ev + 1;
  document.write( "Ev: "+ev+"   Penz: "+penzem+"<br>")
}
document.write( "Vegul ennyi ev kellett: "+ev+"<br>" )
```

Körítéssel

ures weboldalban a program

```
<html>
<body>
<script type="text/javascript">
penzem = 10000;
ev = 0;

while (penzem<100000) {
  penzem = penzem * 1.2;
  ev = ev + 1;
  document.write( "Ev: "+ev+"   Penz: "+penzem+"<br>")
}
document.write( "Vegul ennyi ev kellett: "+ev+"<br>" )
```

AJAX

- A Javascipt lehetővé teszi, hogy a weboldal a böngészőben mindenféle okosat csináljon a webszerver nélkül is.
- De persze még okosabb dolgokat tud csinálni, ha a Javascript programnak van módja a webszerverrel is kommunikálni, annak kérdéseket feltenni.
- Ennek külön előnye, hogy nem kell minden klikkelés után megvárni, hogy az ablak kiürül, majd újra benépesedik:
- Az AJAX hasznosságára jó példa a Google Mail szolgáltatása. (köv ábra)
- De az AJAX jelenleg például rosszul működik együtt a népszerű, sokat használt Vissza gombbal.

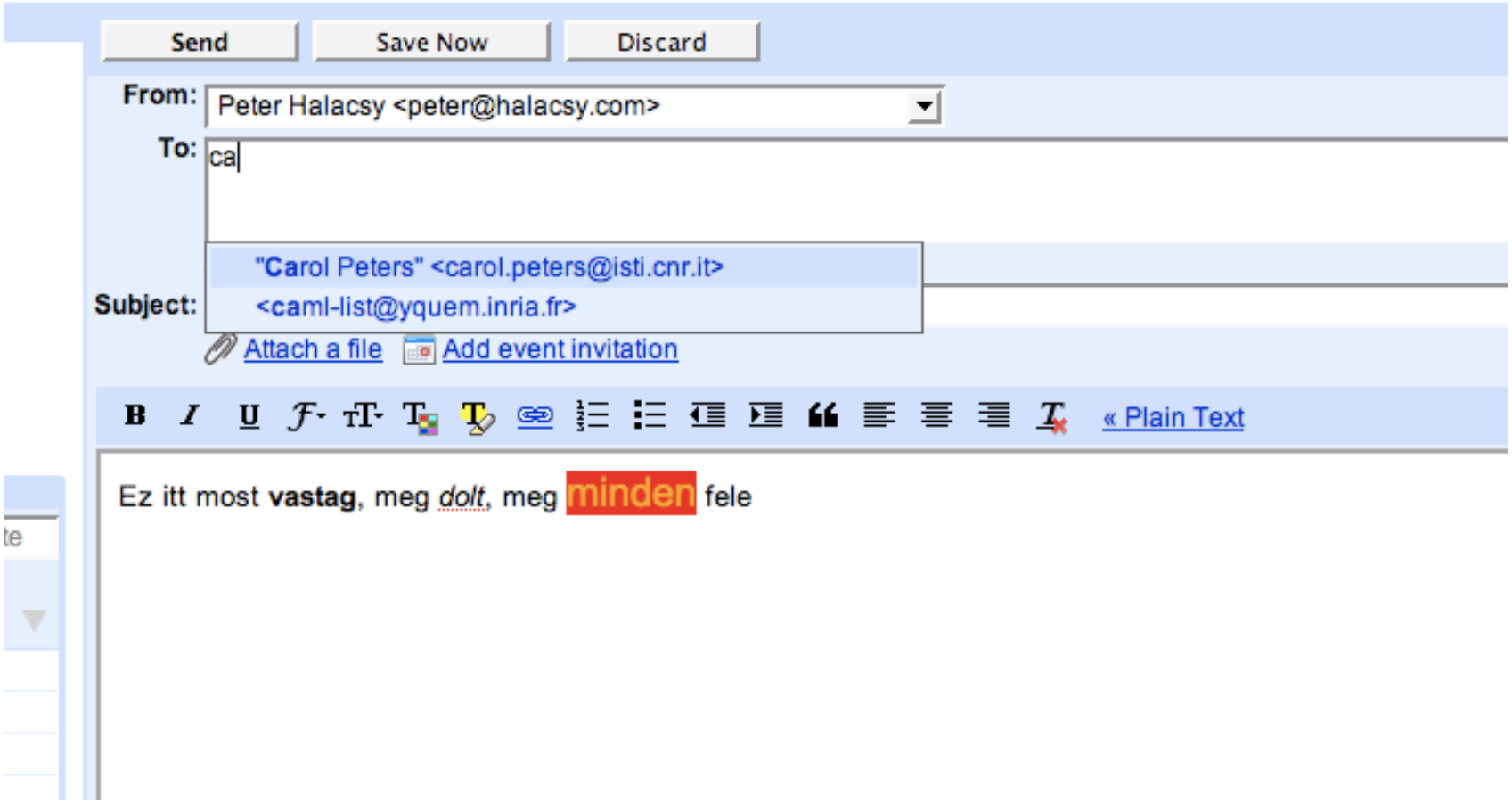
Send
Save Now
Discard
From:
Peter Halacsy <peter@halacsy.com>
To:
ca
"Carol Peters" <carol.peters@isti.cnr.it>
<caml-list@yquem.inria.fr>
Subject:
Attach a file
Add event invitation
« Plain Text
Ez itt most vastag, meg dolt, meg minden fele

Google suggest

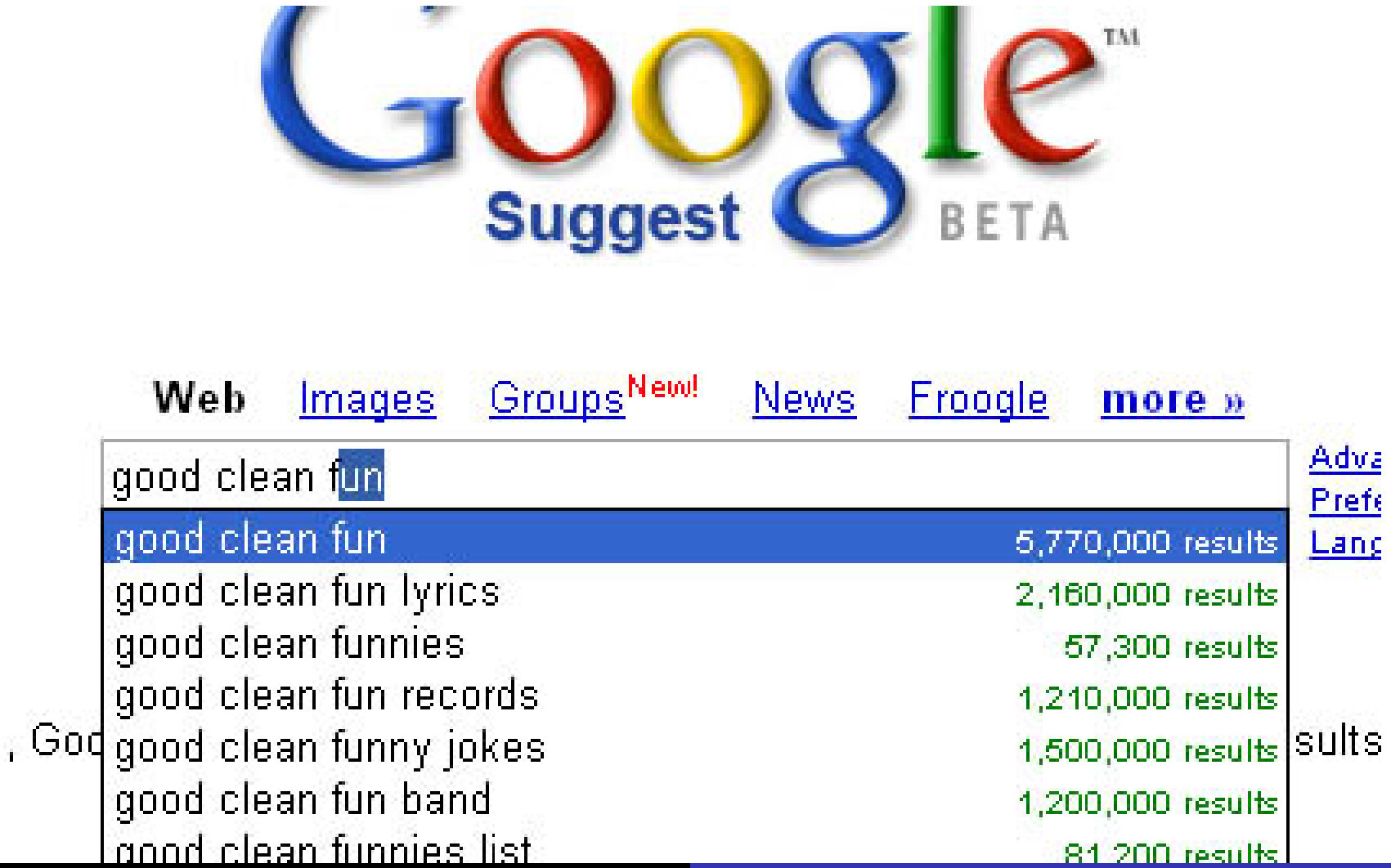

Gmail Integration

Gmail now recognizes when messages mention events, and you can add those events to your calendar with just a couple clicks.

Quick Add

Just click a spot on your calendar (or use the Quick Add link) and start typing to add a new event.

Calendar Sharing

View calendars that others have shared with you, and let your friends and family see your agenda.

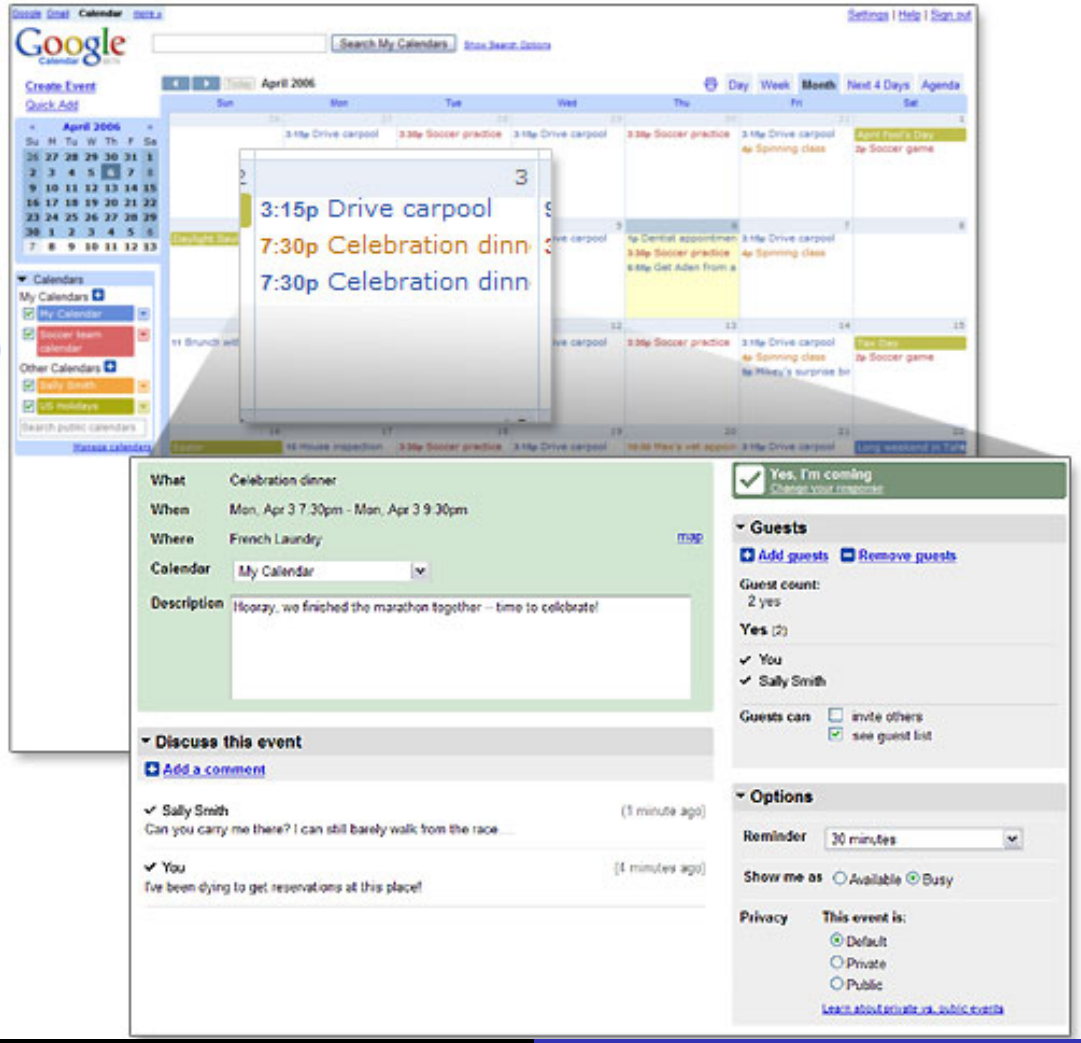

Invitations

Send invitations for any event on your calendar by adding guests.

Reminders

Never forget another event again. You can even get reminders sent right to your mobile phone.

Cookie

- Az a baj az eddig megismert HTTP-vel, hogy senki nem tudja megjegyezni, hogy mi volt ezelött
- Egy olyan beszélgetés, amiben egyik mondat sem hivatkozhat az előzőre.
- Megoldás a süti.